

Cwrs Mynediad: Uned 21

Nod: Mynegi barn a disgrifio gan ddefnyddio ansoddeiriau
Giving an opinion and describing with the use of adjectives

1. Beth wyt ti'n feddwl o ...?

What do you think of ...?

Mae e/hi'n dda

It/he/she's good

ofnadwy

It/he/she's terrible

ddiflas

It/he/she's boring

ddiddorol

It/he/she's interesting

hyfryd

It/he/she's lovely

wych

It/he/she's fantastic

dalentog

He/she's talented

gyffrous

It's exciting

Dyw e/hi ddim yn dalentog

He/she's not talented

Ydy e'n ddiddorol?

Is it interesting?

Ydy / Nac ydy

Yes / No

Holiadur: Beth wyt ti'n feddwl o ...?

Llenwch y golofn gyntaf gydag enw llyfr, ffilm neu raglen deledu, person a lle.

Holwch 3 pherson i weld beth maen nhw'n feddwl ohonyn nhw.

Complete the first column with the name of a book, a film or television programme, a person and a place. Ask three people to see what they think of them.

	Enw: _____	Enw: _____	Enw: _____
 ? _____			
 ? _____			
 ? _____			
 ? _____			

2. Sut un yw _____?

What is _____ like? /

What does _____ look like?

Mae e/hi'n dew
denau
fyr
dal

He/she's fat
He/she's slim/thin
He/she's short
He/she's tall

Mae e'n olygus

He's handsome

Mae hi'n bert

She's pretty

Mae e/hi'n salw

He/she's ugly

hen

He/she's old

ifanc

He/she's young

neis

He/she's nice

gas

He/she's unpleasant, nasty

Dydy e/hi ddim yn dew

He/she isn't fat

Ydy e/hi'n neis?

Is he/she nice?

Ydy / Nac ydy

Yes / No

Gyda phartner

Rhowch enw i bob un o'r 8 person yn y lluniau. Dewiswch o'r enwau hyn:

Eleri, Mair, Carwyn, Cherie, Glyn, Homer, Ioan, Stan.

Partner A i ddisgrifio un o'r cymeriadau – heb ei h/enwi.

Partner A to describe one of the characters, without naming him or her.

Mae e'n dal ac yn hen, etc.

Partner B i ofyn am fwy o wybodaeth. *Partner B to ask for more information.*

Ydy e'n olygu? etc

Pan fydd Partner B yn barod i ddyfalu, mae'n gofyn:

When Partner B is ready to guess, he/she asks:

Carwyn yw e? Mair yw hi? etc.

3. Beth yw lliw ...?

What colour is...?

Beth yw lliw'r car?

What colour is the car?

Beth yw lliw car Ceri?

What colour is Ceri's car?

Mae e'n goch

It's red

Mae hi'n las

It's blue

wyrdd

It's green

felyn

It's yellow

ddu

It's black

wyn

It's white

llwyd

It's grey

binc

It's pink

frown

It's brown

borffor / biws

It's purple

oren

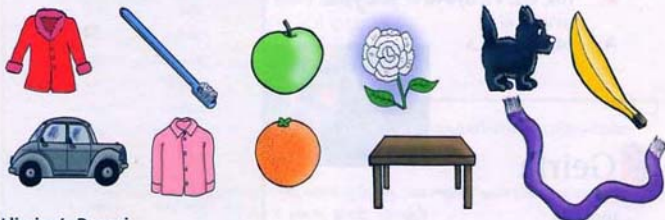
It's orange

Gyda phartner

- A:** Beth yw lliw'r afal?
B: Mae e'n wyrdd. Ydy'r crys yn wyrdd?
A: Nac ydy, mae e'n binc. Ond mae crys Siân yn wyrdd.

1. Siaradwch am y lliwiau yn y lluniau.
2. Siaradwch am liwiau pethau o'ch cwmpas./Talk about the colours of things around you.

Lliwiau'r Baneri

Mewn grwpiau bach, disgrifiwch liwiau'r baneri hyn. Defnyddiwch gwestiynau fel y rhain i drafod:

- Beth yw lliw baner Cymru?
 Ydy hi'n las?
 Nac ydy, mae hi'n
 Mae baner Iwerddon yn ...

In small groups, discuss and describe the colours of these flags.

Cymru

Yr Alban

Iwerddon

Yr Almaen

Ffrainc

Sbaen

De Affrica

Japan

Sweden

Norwy

Uruguay

Canada

Deialog

- A:** Welaist ti Newyddion 10 ar y teledu neithiwr? On'd oedd e'n wych?
B: Mae e'n wych bob amser.
A: Wyt ti'n hoffi Huw Edwards ar y teledu?
B: Ydw, mae e'n dywyll ac yn olygus, on'd yw e?
A: Ydy, wir.

Geirfa

baner (b)	- flag
byr	- short
cas	- nasty
cyffrous	- exciting
diddorol	- interesting
diflas	- boring
golygus	- handsome
gwyth	- fantastic
hen	- old
hyfryd	- lovely
ifanc	- young
neis	- nice
pert	- pretty
rhaglen deledu (b)	- television programme
salw	- ugly
tal	- tall
talentog	- talented
tenau	- slim, thin
tew	- fat
tywyll	- dark

Lliwiau

Colours

brown	<i>brown</i>
coch	<i>red</i>
du	<i>black</i>
glas	<i>blue</i>
gwyn	<i>white</i>
gwyrdd	<i>green</i>
llwyd	<i>grey</i>
melyn	<i>yellow</i>
oren	<i>orange</i>
pinc	<i>pink</i>
piws	<i>purple</i>
porffor	<i>purple</i>

Gwledydd

Countries

Yr Alban	<i>Scotland</i>
Yr Almaen	<i>Germany</i>
Canada	<i>Canada</i>
Cymru	<i>Wales</i>
De Affrica	<i>South Africa</i>
Ffrainc	<i>France</i>
Iwerddon	<i>Ireland</i>
Japan	<i>Japan</i>
Norwy	<i>Norway</i>
Sbaen	<i>Spain</i>
Sweden	<i>Sweden</i>
Uruguay	<i>Uruguay</i>

Gramadeg

Mae Meinir yn ... Mae e/hi'n ...

*Remember that there is a **soft mutation** after **yn** if you're describing someone or something:*
Mae Meinir yn dal.

We saw the same thing when discussing the weather:
Mae hi'n gymylog.

*Note that **ll** and **rh** do not mutate:*
Mae'r car yn llwyd.

*There is no mutation after **yn** if it's followed by a **verb-noun/infinitive** (action word):*
Mae Meinir yn darllen

*If you **repeat** an adjective (or describing word) after **yn**, you mutate each time you use it:*
Mae e'n goch, goch, (goch!)
It's really red.

*If you have a number of **different** adjectives after **yn**, you only need to mutate the **first one**:*
Mae e'n dal, tew a salw.
He's tall, fat and ugly.

*But you might chose to repeat the **yn** as well:*
Mae e'n dal, yn dew ac yn salw.
He's tall, fat and ugly.

*Of course, you might need to mutate the adjective after **a** = and (Treigladd Llaes) if you have a list of adjectives:*

Mae e'n las a phorffor.
It's blue and purple.

*If you want to describe something in the past, use **Roedd** (just as we did with the weather):*
Roedd e'n ddiddorol.
It was interesting.

*The question form is **Oedd....?***
Oedd y rhaglen yn ddiflas?
Was the programme boring?

Cwrs Mynediad: Uned 22

Nod: Gofyn am rywbeth a mynegi eisiau *Asking for something and expressing a need*

1. Ga' i goffi, os gwelwch chi'n dda?

Ga' i help, plis?

Ga' i lifft, os gweli di'n dda?

Ga' i baned o de?

Cei / Cewch, wrth gwrs

Na chei / Na chewch,

mae'n ddrwg gyda fi

May I have a coffee, please?

May I have (some) help, please?

May I have a lift, please?

May I have a cup of tea?

Yes (you may), of course

No (you may not),

I'm sorry

Gyda phartner – cofiwch dreiglo!

'Ga' i _____ os gweli di'n dda?'

'Ga' i _____ os gwelwch chi'n dda?'

'Cei / Cewch'

'Na chei / Na chewch'

- paned
- lifft
- losin
- bisged
- gwin
- cwrw
- siwgr

2.	Ga' i fenthg beiro?	<i>May I borrow a biro?</i>
	Ga' i ddefnyddio'r tŷ bach?	<i>May I use the toilet?</i>
	Ga' i fynd â'r car?	<i>May I take the car?</i>
	Ga' i weld?	<i>May I see?</i>
	Cei / Cewch	<i>Yes, you may</i>
	Na chei / Na chewch	<i>No, you may not</i>

Battleships

Marcwch 5 sgwâr ar **Eich sgwariau chi**. Bydd eich partner yn gofyn i chi: 'Ga' i ...?' ac os yw'r sgwâr wedi'i farcio, rhaid i chi ateb: 'Cei' neu 'Cewch'. Os nad yw'r sgwâr wedi'i farcio, rhaid i chi ateb: 'Na chei' neu 'Na chewch'.

Gofynnwch gwestiynau 'Ga' i?' i'ch partner i weld pa 5 sgwâr mae e/hi wedi'u marcio a chadwch gofnod ar **Sgwariau eich partner**.

*Mark 5 squares on **Eich sgwariau chi**. Your partner will ask you: 'Ga' i?' and if that square is marked, you have to answer 'Cei' or 'Cewch'. If the square hasn't been marked, you must answer: 'Na chei' or 'Na chewch'.*

*Ask your partner 'Ga' i?' questions to see which 5 squares he/she has marked and keep a note on **Sgwariau eich partner**.*

Eich sgwariau chi

defnyddio'r ffôn	darllen y llyfr	helpu	dechrau bwyta	dod draw heno
mynd am dro	mynd â'r car	gofyn cwestiwn	ysgrifennu llyfr	talw
rhoi arian i chi	gweld y teledu	gwrando ar y radio	siarad â chi	mynd nawr
benthyg beiro	mynd yn gynnar	defnyddio'r tŷ bach	benthyg arian	ateb y cwestiwn

Sgwariau eich partner

defnyddio'r ffôn	darllen y llyfr	helpu	dechrau bwyta	dod draw heno
mynd am dro	mynd â'r car	gofyn cwestiwn	ysgrifennu llyfr	talw
rhoi arian i chi	gweld y teledu	gwrandio ar y radio	siarad â chi	mynd nawr
benthyg beiro	mynd yn gynnar	defnyddio'r ty bach	benthyg arian	ateb y cwestiwn

- 3.**
Dych chi eisiau mynd?	-	<i>Do you want to go?</i>
Dych chi eisiau dod yma?	-	<i>Do you want to come here?</i>
Wyt ti eisiau paned o de?	-	<i>Do you want a cup of tea?</i>
Wyt ti eisiau siarad?	-	<i>Do you want to talk?</i>
Ydw / Nac ydw	-	<i>Yes / No</i>
Dw i eisiau help	-	<i>I want help</i>
Dw i eisiau mynd i'r dosbarth	-	<i>I want to go to class</i>
Dw i ddim eisiau lifft	-	<i>I don't want a lift</i>
Dw i ddim eisiau benthyg arian	-	<i>I don't want to borrow money</i>

Yn y bwyty - dewis o'r fwydlen

Grwpiau o 3

Cymerwch eich tro i fod yn weinydd a holi'r ddau berson arall:

'Beth dych chi eisiau i yfed / i ddechrau/ fel prif gwrs / i bwddin?'

'Dw i eisiau _____'

Newidiwch eich archeb bob tro.

Take your turns to be the waiter and ask the 2 other people for their order. Change the order every time.

I yfed

dŵr
sudd oren
lemonêd
gwin gwyn
gwin coch
cwrw
te
coffi

I ddechrau

melon a ham
cawl llysiau
cocos Penclawdd
paté a thost

Prif gwr

salad cyw iâr
bacwn, wy a
sglodion
lasagne a sgłodion
pasta a saws
llysiau
cinio dydd Sul

I bwdin

hufen iâ
treiffl cartref
teisen siocled
cacen gaws
caws a bisgedi

Geirfa

ateb	-	answer, to answer
bacwn	-	bacon
beiro	-	biro
benthyg	-	to borrow, to lend
bwydlen (b)	-	menu
bwyta	-	to eat
cacen (b)	-	cake
cartref	-	home, homemade
caws	-	cheese
cocos	-	cockles
cwestiwn	-	question
cwrw	-	beer
dechrau	-	to begin, start
defnyddio	-	to use
dewis	-	to choose
dŵr	-	water
eisiau	-	need, to need
lemonêd	-	lemonade
liff	-	lift
llaeth	-	milk
llysiau	-	vegetables

Deialog

- A:** Ga' i lifft, plis?
B: Na chei. Mae'n ddrwg gyda fi.
A: Wyt ti eisiau help?
B: Nac ydw. Dw i ddim eisiau help, diolch yn fawr.
A: Ga' i fenthyg beiro?
B: Na chei.
A: Ga' i ofyn beth sy'n bod?
B: Na chei. Dw i ddim eisiau dweud.

pensil(iau)	-	pencil(s)
sglodion	-	chips
siarad â	-	to talk to
siocled	-	chocolate
siwgr	-	sugar
sudd	-	juice
tal	-	to pay
teisen (b)	-	cake
treiffl	-	trifle

Gramadeg

Ga' i goffi?

Remember there is a soft mutation after Ga' i ...?

Ga' i baned o de?

Ga' i fynd?

Ga' i ...?

Cei / Na chei

Cewch / Na chewch

Yet another way of saying Yes / No in Welsh. Questions beginning with Ga' i ...? are answered Cei / Na chei if you're talking to a person you call 'ti' and Cewch / Na chewch if you're talking to a person you call 'chi'.

There will be a re-cap of all the ways of saying Yes / No you have come across so far in Uned 25 (Adolygu).

Wyt ti eisiau? Dw i eisiau

*You **don't** need yn before eisiau, as you do with other verb-nouns:*

Dw i eisiau mynd.

Dw i ddim eisiau help.

but: Dw i'n mynd.

Dw i ddim yn gwybod.

Please....!

The easiest way of saying 'Please' in Welsh is Plis. It is widely used in all contexts. If you are talking to a person you'd call 'chi', you can use os gwelwch chi'n dda or if you are talking to a person you'd call 'ti', you can use os gweli di'n dda.

Cwrs Mynediad: Uned 23

Nod: Trafod arian *Dealing with money*

1. Faint yw hwnna?
Faint yw'r rheina?
Faint yw'r llyfr?
- Saith deg pump ceiniog
Punt
Dwy bunt
Tair punt saith deg pump
Pedair punt naw deg naw
Pum punt pedwar deg
Ugain punt

*How much is that?
How much are those?
How much is the book?*

*Seventy five pence
A pound
Two pounds
Three pounds seventy five
Four pounds ninety nine
Five pounds forty
Twenty pounds*

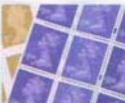

Gyda phartner

Penderfynwch beth yw pris y pethau hyn.
Dewiswch rhwng y prisiau posib yn y bocs.

*Decide on the price of these items.
Choose between the possible prices in the box.*

'Faint yw'r llyfr?'
'Deg punt?'
'Iawn, deg punt.'
neu 'Na, pum punt.'

2. Faint yw'r cwrw?
Dwy bunt y peint
Faint yw'r gwin?
Pedair punt y botel
Faint yw'r tocynnau?

Pum punt yr un
Faint yw'r losin?
Hanner can ceiniog y pecyn
Faint yw'r diesel?
_____ y litr

How much is the beer?
Two pounds a pint
How much is the wine?
Four pounds a bottle
How much are the tickets?
Five pounds each
How much are the sweets?
Fifty pence a packet
How much is the diesel?
_____ a litre

Prynu a Gwerthu

Mae Partner A eisiau gwerthu'r pethau yng Ngholofn A a phrynu'r pethau yng Ngholofn B.
Mae Partner B eisiau gwerthu'r pethau yng Ngholofn B a phrynu'r pethau yng Ngholofn A.
Mae pawb eisiau gwneud arian! Gofynnwch i'ch partner:

'Faint yw'r ...?'

Os yw'r pris yn rhad, dwedwch: 'Rhad iawn. Ga' i un?'

Os yw'r pris yn ddrud, dwedwch: 'Faint? Dim diolch, mae e'n rhy ddrud.'

Partner A wants to sell the things in Colofn A and buy the things in Colofn B. Partner B wants to sell the things in Colofn B and buy the things in Colofn A. Everyone wants to make money! Ask your partner:

'Faint yw'r?'

If it's a cheap price, say: 'Rhad iawn. Ga' i un?'

If it's an expensive price, say: 'Faint? Dim diolch, mae e'n rhy ddrud.'

Colofn A	Colofn B
caws _____ y kilo	cwrw _____ y peint
cardiau _____ yr un	tocynnau _____ yr un
gwin _____ y botel	diesel _____ y litr
sigarêts _____ y pecyn	fodca _____ y botel
llaeth _____ y peint	losin _____ y pecyn

Siop y Llan

Partner A

Dych chi'n edrych yng nghatalog
Siop y Llan ac mae rhai prisiau ar goll.
Gofynnwch i'ch partner am y prisiau hyn.

*You are looking at Siop y Llan's
catalogue and some prices are missing.
Ask your partner for these prices.*

(Partner B - tudalen 144)

Ar ôl casglu'r wybodaeth i gyd,
trafodwch y prisiau gyda'ch partner.

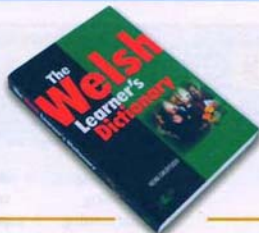
*After gathering all the information,
discuss the prices with your partner.*

Cylchgrawn	60c
Cardiau pen-blwydd	_____
Dyddiadur desg	£5.99
Casetiau Cymraeg	_____
CD Côr Meibion Llanelli	£14.99
Y Geiriadur	_____
Pot Coffi	£22.50
Bwrdd Coffi	_____
'Y Mynyddoedd' (llun)	£250.00
Llwy garu arian	_____

Deialog

- A:** Faint yw hwnna?
B: Ugain punt.
A: Ugain punt? Mae e'n ddrud, on'd yw e?
B: Ydy. Beth am y rhain 'te?
A: Maen nhw'n costio hanner can punt.
B: O ... ga' i fenthg y arian, plis?

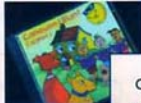
Geirfa

carden (b)	- card
cryno ddisg	- compact disc
crys T	- T shirt
cylchgrawn	- magazine
drud	- expensive
losin	- sweets
pecyn	- pack
peint	- pint
rhad	- cheap
sgert (b)	- skirt
tocyn(nau)	- ticket(s)
£2 yr un	- £2 each

Ychwanegwch eirfa
sy'n berthnasol i chi:

*Add vocabulary that's
relevant to you:*

Siop y Llan

Partner B

Dych chi'n edrych yng nghatalog

Siop y Llan ac mae rhai prisiau ar goll.

Gofynnwch i'ch partner am y prisiau hyn.

You are looking at Siop y Llan's catalogue and some prices are missing. Ask your partner for these prices.

Ar ôl casglu'r wybodaeth i gyd,

trafodwch y prisiau gyda'ch partner.

After gathering all the information, discuss the prices with your partner.

Cylchgrawn

Cardiau pen-blwydd £3.99

Dyddiadur desg

Casetiau Cymraeg £9.99

CD Côr Meibion Llanelli

Y Geiriadur £40.00

Pot Coffi

Bwrdd Coffi £75.00

'Y Mynyddoedd' (llun)

Llwy garu arian £39.95

g Gramadeg

Arian! Arian! Arian!

Ceiniog (penny) and Punt (pound) are both **feminine nouns**. There must be a reason for this!

So:	dwy geiniog	dwy bunt
	tair ceiniog	tair punt
	pedair ceiniog	pedair punt

Notice that you use the **singular** after a number in Welsh (**dwy bunt** - two pound, not as in English: two pounds).

Amounts under £10 (Traditional forms are in *italics*)

1c	ceiniog, un geiniog
20c	dau ddeg ceiniog (<i>ugain ceiniog</i>)
50c	pum deg ceiniog (<i>hanner can ceiniog</i>)
£1	punt, un bunt
£2.60	dwy bunt chwe deg (ceiniog)
£3.95	tair punt naw deg pump (ceiniog)
£4.80	pedair punt wyth deg (ceiniog)
£5.50	pum punt pum deg (ceiniog)
£6.00	chwe phunt
£7.10	saith punt deg ceiniog
£9.70	naw punt saith deg (ceiniog)

Amounts over £10

Many people use the **modern numbers + o bunnau / o bunnoedd**:

£20.00	dau ddeg o bunnau
£14.00	un deg pedair o bunnau
£67.00	chwe deg saith o bunnau

You might also need to recognise **traditional forms**. The following are very common:

£11.00	un bunt ar ddeg
£12.00	deuddeg punt
£15.00	pymtheg punt
£18.00	deunaw punt
£20.00	ugain punt
£22.00	dwu bunt ar hugain
£25.00	pum punt ar hugain
£30.00	deg punt ar hugain

Above £30, most people use the modern system as the traditional forms get really complicated. But, the following are used:

£40	deugain punt
£50	hanner can punt
£80	pedwar ugain punt

Amounts over £99

Just in case you win the lottery or need to buy a house in Cardiff:

£100	can punt
£250	dau gant pum deg o bunnau
£370	tri chant saith deg o bunnau
£1,900	mil naw cant o bunnau
£50,000	hanner can mil o bunnau
£100,000	can mil o bunnau
£200,000	dau gan mil o bunnau
£250,000	chwarter miliwn o bunnau
£2,000,000	dwu filiwn o bunnau

Writing and understanding cheques in Welsh

On cheques, the word **Taler** (Pay) is used on printed cheques from most banks.

When you need cash, write **Arian Parod**.

For twenty pounds **only**, write **dau ddeg punt yn unig**.

Banc y Ceffyl Gwyn

TALER

Pay *Arian Parod*

Pedwar deg punt yn unig

3 Hydref 2005

£ *40-00*

Fi F145n

Cwrs Mynediad: Uned 24

Nod: Trafod iechyd a Strategaethau Cyfathrebu
Discussing health and Communication Strategies

1. Beth sy'n bod arnat ti?
Beth sy'n bod arnoch chi?

What's the matter with you?

Mae pen tost gyda fi
Mae bola tost gyda fe
Does dim gwddw tost gyda fi
Oes clust dost gyda ti?
Oes / Nac oes

*I've got a headache
He's got a bad stomach
I haven't got a bad throat
Have you got earache?
Yes / No*

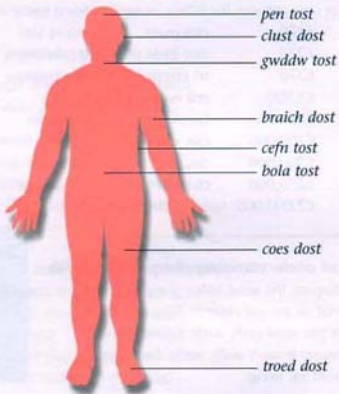
Gyda phartner

Trafod:

'Beth sy'n bod arnat ti?'
'Mae clust dost gyda fi.'

Dyfalw:

'Oes bola tost gyda ti?'
'Oes / Nac oes.'

2. Wyt ti'n dost? / Dych chi'n dost?*Are you ill?*

Mae annwyd arna i
 Mae peswch arna i
 Does dim fflw arna i

*I've got a cold
 I've got a cough
 I haven't got flu*

Mae'r ddannodd arni hi
 Mae peswch arno fe
 Oes gwres arnat ti?

*She's got toothache
 He's got a cough
 Have you got a temperature?*

Holiadur

Bydd eich tiwtor yn rhoi cerdyn i bawb sy'n dweud beth sy'n bod arnoch chi.
 Ewch o gwmpas yn holi eich gilydd:

'Oes fflw arnat ti?' *neu* 'Beth sy'n bod arnat ti?' / 'Wyt ti'n dost?'
 'Oes/Nac oes.' 'Mae gwres arna i.'

Enw	annwyd	peswch	ffliw	gwres	y ddannodd
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					

- 3.** Yn araf, os gwelwch chi'n dda
 Beth yw yn Gymraeg, plis?
 Sut dych chi'n sillafu?
 Mae'n flin gyda fi, dw i ddim yn deall
 Ydw i'n iawn?
 Dw i ddim yn gwybod sut i ddweud
 hynny yn Gymraeg

*Slowly, please
 What's ... in Welsh, please?
 How do you spell?
 I'm sorry, I don't understand
 Am I right / correct?
 I don't know how to say
 that in Welsh*

Deialog

Gyda phartner, llenwch y
bylchau yn y ddeialog. Dyma'r
brawddegau sydd ar goll:

Sut dych chi'n sillafu ...?

Beth yw hip yn Gymraeg?

Ond dw i ddim yn gwybod sut
mae dweud hynny yn Gymraeg.

Ydw i'n iawn?

Mae'n fiin gyda fi, ond dw i ddim yn deall.

Yn araf, plis.

Wedyn, beth am ymarfer y ddeialog?

Yn y dafarn

Carol: Sut dych chi, Dai?

Dai: Go lew, Carol, ond mae'r ddannodd arna i.

Carol: Y ddannodd? (1) _____

Dai: Mae dant tost gyda fi.

Carol: O, dw i'n gweld. (2) _____ y ddannodd?

Dai: 'dd', 'a', dwy 'n', 'o', 'dd'.

Carol: Y ddannodd. (yn dangos darn o bapur) (3) _____?

Dai: Ydych, dych chi'n iawn. Sut dych chi 'te?

Carol: Dw i ddim yn dda iawn. Mae hip tost gyda fi.

(4) _____

(5) _____

Dai: Clun. Mae clun dost gyda chi.

Carol: Pardwn? (6) _____

Dai: (yn araf) Mae clun dost gyda chi.

Carol: Oes, dyna chi.

Dai: Wel, iechyd da, Carol!

Carol: Iechyd da, Dai!

Geirfa

annwyd - a cold

araf - slow

bola - belly

braich (b) - arm

cefn - back

clun (b) - hip

clust (b) - ear

coes (b) - leg

dant - tooth

dannodd (b) - toothache

ffliw - flu

gwres - temperature

hynny - that

iechyd - health

iechyd da! - cheers!

pen - head

peswch - a cough, to cough

sillafu - to spell

tost (describing) - ill / sick

troed (b) - foot

Gramadeg

Trafod Iechyd

Discussing Health

Mae pen tost gyda fi

*If an illness names a **part of the body**, we use:*

Mae bola tost gyda fi

This is the same pattern as we used in Uned 9 for possession / owning: Mae car gyda fi.

Oes gwddw tost gyda ti?

gyda fi
gyda ti
gyda fe
gyda hi

Mae gwddw tost gyda fi.

Does dim gwddw tost gyda fi.

gyda ni
gyda chi
gyda nhw

Mae annwyd arna i

If a part of the body is not named, but rather the condition or illness, e.g. annwyd, peswch, ffliw, gwres, y ddannodd, we use:

Mae annwyd arna i

(literally: There is a cold on me)

Oes annwyd arnat ti?

arna i
arnat ti
arno fe
arni hi

Oes, mae annwyd arna i.

Nac oes, does dim annwyd arna i.

arnon ni
arnoch chi
arnyn nhw

tost or dost?

Tost is an adjective or describing word. If it follows a feminine noun, shown with (b) in the vocabulary list, there is a **soft mutation**: tost > dost

pen tost

but

clust dost

gwddw tost

braich dost

bola tost

coes dost

dant tost

troed dost

Cwrs Mynediad: Uned

25

Nod: Adolygu ac ymestyn *Revision and extension*

1. Ble aethoch chi ar eich
gwyliau y llynedd?

Es i i _____

Sut le yw _____?

Mae e'n ddiddorol
brysur
dawel

Sut roedd y gwesty?

Roedd e'n neis iawn
gyfforddus
hyfryd

Sut roedd y bwyd?

Roedd e'n rhad
ddrud
flasus

Sut roedd y tywydd?

Roedd hi'n braf bob dydd
gymylog
bwrw glaw

Where did you go on your holidays last year?

I went to _____

What is _____ like?

*It's interesting
It's busy
It's quiet*

What was the hotel like?

*It was very nice
It was comfortable
It was lovely*

What was the food like?

*It was cheap
It was expensive
It was tasty*

What was the weather like?

*It was fine every day
It was cloudy
It was rainy / It rained*

Chwaraewch y gêm fwrdd i ymarfer gofyn am rywbeth yn y caffi.
 Y person cyntaf i gyrraedd y dosbarth sy'n ennill.
 Play the board game to practise asking for something in the café.
 The first person to reach the class wins.

Pan dych chi'n glanio ar sgwâr, gofynnwch:

When you land on a square, ask:

'Ga' i baned o de / o goffi os gwelwch chi'n dda?'

Rhaid i'r partner ateb:

The partner must answer:

'Cei, wrth gwrs. Wyt ti eisiau llaeth a siwgr?'

neu 'Cewch, wrth gwrs. Dych chi eisiau llaeth a siwgr?'

Yna, dych chi'n ateb yn ôl beth sydd ar y sgwâr, er enghraifft:

Then, you answer according to what's on the square, for example:

'Llaeth a dau siwgr.'

Os dych chi'n glanio ar EICH DEWIS CHI, gofynnwch am beth dych chi'n arfer gael mewn caffi.

If you land on EICH DEWIS CHI, ask for what you usually have in a café.

Allwedd / Key

Dechrau

Y dosbarth

- 3.** **Beth sy'n bod arnat ti?** *What's the matter with you?*
 Beth oedd yn bod arno fe? *What was wrong with him?*
- Mae bola tost gyda fi *I've got an upset stomach*
 Mae peswch arni hi *She's got a cough*
 Roedd cefn tost gyda fe *He had a bad back*
 Roedd gwres arno fe *He had a temperature*

Darllen deialog

Darllenwch y ddeialog, ac yna llenwch y grid ar sail yr wybodaeth a roddir.
 Does dim rhaid i chi ysgrifennu brawddegau, ond rhaid i chi ateb yn Gymraeg.

*Read the dialogue, then complete the grid based on the information given.
 You don't have to write sentences, but you must write in Welsh.*

Yn y feddygfa

- Gareth: Helo Sara, sut wyt ti?
 Sara: Ddim yn dda iawn, mae braich dost gyda fi. Cwypais i yn y tŷ ddoe.
 Dw i'n gweld Dr. Price am chwarter wedi un ar ddeg. Beth amdanat ti, Gareth?
 Gareth: Mae annwyd a gwres arna i. Dw i'n gweld Dr. Daniels am chwarter i ddeuddeg.
 Sara: Dw i'n mynd i'r ffair haf yn yr ysgol heno. Wyt ti a'r teulu'n mynd?
 Gareth: Nac ydw, mae'r plant yn mynd i nofio ar nos Iau.
 Sara: Dych chi'n byw yn Rhos-y-bwl o hyd?
 Gareth: Nac ydyn, symudon ni i Landdyfrig y llynedd. Dych chi'n byw yn
 Ynyscarwyn o hyd?
 Sara: Ydyn. Dyn ni'n symud wythnos nesa, ond dim ond i stryd arall.
 Gareth: Pob lwc!

Enw	Beth yw'r problem?	Beth yw enw'r meddyg?	Pryd maen nhw'n gweld y meddyg?	Mynd heno?	Ble maen nhw'n byw?
Gareth					
Sara					

4. Faint yw hwnna?
 Pump punt naw deg ceinlog
 Beth yw pris y llyfr?
 Un deg pedair o bunnau
 Faint mae'r afalau'n gostio?
 Punt chwe deg ceinlog y kilo

How much is that?
Five pounds ninety pence
What's the price of the book?
Fourteen pounds
How much do the apples cost?
One pound sixty pence a kilo

Gwranddo

Gwrandewch ar y darnau a rhowch lythyren yr ateb cywir yn y blwch.

Listen to the two short recordings and put the letter of the correct answer in the box.

Neges ar beiriant ateb/Answer machine message:

1. Ble aeth Delyth bore 'ma?

2. Faint roedd y cryno ddisg yn gostio?

a. £9.95

b. £10.95

c. £11.95

ch. £15.95

3. Beth arall brynodd Delyth?

4. Ble mae Delyth yn mynd heno?

a. cyngerdd

b. gêm

c.awns

ch. tafarn

Hysbyseb ar y radio

1. Am faint o'r gloch mae'r cyngerdd yn dechrau?

a. 7.00

b. 8.00

c. 8.30

ch. 7.30

2. Beth yw pris y tocynnau?

a. £5.95

b. £5.00

c. £6.50

ch. £5.50

Geirfa

blasus	- tasty
cyfforddus	- comfortable
gwesty	- hotel
llaeth	- milk
y llynedd	- last year
neis	- nice
prysur	- busy
siwgr	- sugar

Ychwanegwch eirfa sy'n berthnasol i chi:

Add vocabulary that's relevant to you:

Rhestr gyfair *Check list*

✓ Ticiwch beth dych chi'n gallu wneud. Yn Gymraeg!

Tick what you can do. In Welsh!

- ☐ Dw i'n gallu disgrifio pethau yn y presennol a'r gorffennol
I can describe things in the present and the past
- ☐ Dw i'n gallu mynegi barn am rywbeth
I can express an opinion about something
- ☐ Dw i'n gallu gofyn i berson arall am eu barn am rywbeth
I can ask another person for their opinion about something
- ☐ Dw i'n gallu gofyn am rywbeth
I can ask for something
- ☐ Dw i'n gallu rhoi caniatâd i rywun wneud rhywbeth
I can give someone permission to do something
- ☐ Dw i'n gallu dweud beth dw i eisiau
I can say what I want
- ☐ Dw i'n gallu gofyn i rywun arall beth maen nhw eisiau
I can ask someone else what they want
- ☐ Dw i'n gallu gofyn faint yw rhywbeth
I can ask how much something is
- ☐ Dw i'n gallu dweud beth mae rhywbeth yn gostio
I can say what something costs
- ☐ Dw i'n gallu ysgrifennu sieciau yn Gymraeg
I can write cheques in Welsh
- ☐ Dw i'n gallu trafod iechyd yn syml
I can discuss illness on a basic level
- ☐ Dw i'n gallu gofyn beth sy'n bod ar rywun arall
I can ask what's wrong with someone else
- ☐ Dw i'n gallu ymdopi wrth gyfathrebu gyda siaradwyr Cymraeg
I can cope when communicating with Welsh speakers

Patrymau unedau 21-25

1. Describing

(i) Remember that there is a **soft mutation** after **yn** if you're describing someone or something:

Mae Meinir yn dal.

But that **ll** and **rh** do not mutate:

Mae'r car yn llwyd.

(ii) There is no mutation after **yn** if it's followed by a **verb-noun/infinitive** (action word):

Mae Meinir yn darllen

2. Ga' i ...?

(i) Remember there is a **soft mutation** after **Ga' i ...?**

Ga' i baned o de?

Ga' i fynd?

(ii) To answer **Ga' i?**, use **Cei / Na chei** or **Cewch / Na chewch**.

3. Answering Yes/No

Here is an overview of what we have learnt so far:

Questions beginning with:

Wyt ti ...?	Wyt ti eisiau paned o goffi?	YDW / NAC YDW
Dych chi ...?	Dych chi'n mynd i'r dre?	YDW / NAC YDW
(referring to two or more people)		YDYN / NAC YDYN
Ydy e / hi ...?	Ydy e'n byw yng Nghaerdydd?	YDY / NAC YDY
	Ydy hi'n wyntog?	YDY / NAC YDY
Oes ...?	Oes car gyda ti?	OES / NAC OES
	Oes annwyd arno fe?	OES / NAC OES
Oedd ...?	Oedd hi'n braf?	OEDD / NAC OEDD
	Oedd y bwyd yn flasus?	OEDD / NAC OEDD
Ga' i ...?	Ga' i ddefnyddio'r ffôn?	CEI / NA CHEI
		CEWCH / NA CHEWCH

Questions in the past tense:

Est ti i'r dre?	Gaethoch chi hwyl?	DO / NADDO
Ddaeth e i'r dosbarth?	Weithiest ti yn yr ardd?	DO / NADDO

4. Wyt ti eisiau ...? Dw i eisiau ...

You *don't* need **yn** before eisiau, as you do with other verb-nouns:

Dw i eisiau mynd.

Dw i ddim eisiau help.

but: Dw i'n mynd.

Dw i ddim yn gwybod.

5. Please...!

The easiest way of saying 'Please' in Welsh is **Plis**. It is widely used in all contexts.

If you are talking to a person you'd call 'chi', you can use **os gwelwch chi'n dda** or if you are talking to a person you'd call 'ti', you can use **os gweli di'n dda**.

6. Arian! Arian! Arian!

(i) Ceiniog (penny) and Punt (pound) are both **feminine nouns**.

So: dwy geiniog

dwy bunt

tair ceiniog

tair punt

pedair ceiniog

pedair punt

(ii) Notice that you use the **singular** after a number in Welsh (**dwy bunt** - two pound, not as in English: two pounds).

(iii) There are two ways of counting after ten – the traditional un ar ddeg, deuddeg, tri ar ddeg etc., and the more modern digital method – un deg un, un deg dau, un deg tri ...

7. Trafod Iechyd/Discussing Health

(i) If an illness names a **part of the body**, we use:

Mae bola tost gyda fi

which is the same pattern as in Uned 9: Mae car gyda fi.

(ii) If a part of the body is not named, but rather the condition or illness, e.g. annwyd, peswch, fflwi, gwres, y ddannodd, we use:

Mae annwyd arna i

(iii) **Tost** is an adjective or describing word. If it follows a feminine noun, shown with (b) in the vocabulary list, there is a **soft mutation**: tost > dost

pen tost

but

clust dost

gwddw tost

braich dost

Geirfa Graidd - unedau 21-25

£2 yr un	- £2 each
annwyd	- a cold
araf	- slow
ateb	- answer, to answer
bacwn	- bacon
baner (b)	- flag
beiro	- biro
benthyg	- to borrow, to lend
blasus	- tasty
bola	- belly
braich (b)	- arm
brown	- brown
bwydlen (b)	- menu
bwyta	- to eat
byr	- short
cacen (b)	- cake
Canada	- Canada
carden (b)	- card
cartref	- home, homemade
cas	- nasty
caws	- cheese
cefn	- back
clun (b)	- hip
clust (b)	- ear
cocos	- cockles
coch	- red
coes (b)	- leg
cryno ddisg	- compact disc
crys T	- T shirt
cwestiwn	- question

cwrw	- beer
cyfforddus	- comfortable
cyffrous	- exciting
cylchgrawn	- magazine
Cymru	- Wales
dannodd (b)	- toothache
dant	- tooth
De Affrica	- South Africa
dechrau	- to begin, start
defnyddio	- to use
dewis	- to choose
diddorol	- interesting
diflas	- boring
drud	- expensive
du	- black
dŵr	- water
eisiau	- need, to need
fflw	- flu
Ffrainc	- France
glas	- blue
golygus	- handsome
grêt	- great
gwesty	- hotel
gwres	- temperature
gwydh	- fantastic
gwyn	- white
gwyrdd	- green
hen	- old
hyfryd	- lovely
hynny	- that

iechyd da!	- <i>cheers!</i>
iechyd	- <i>health</i>
ifanc	- <i>young</i>
Iwerddon	- <i>Ireland</i>
Japan	- <i>Japan</i>
lemonêd	- <i>lemonade</i>
lifft	- <i>lift</i>
losin	- <i>sweets</i>
llaeth	- <i>milk</i>
llwyd	- <i>grey</i>
llysiau	- <i>vegetables</i>
melyn	- <i>yellow</i>
neis	- <i>nice</i>
Norwy	- <i>Norway</i>
oren	- <i>orange</i>
pecyn	- <i>pack</i>
peint	- <i>pint</i>
pen	- <i>head</i>
pensil(iau)	- <i>pencil(s)</i>
pert	- <i>pretty</i>
peswch	- <i>a cough, to cough</i>
pinc	- <i>pink</i>
piws	- <i>purple</i>
porffor	- <i>purple</i>
prysur	- <i>busy</i>
rhad	- <i>cheap</i>
rhaglen deledu (b)	- <i>television</i>
	- <i>programme</i>
salw	- <i>ugly</i>
Sbaen	- <i>Spain</i>

sgert (b)	- <i>skirt</i>
sglodion	- <i>chips</i>
siarad â	- <i>to talk to</i>
sillafu	- <i>to spell</i>
siocled	- <i>chocolate</i>
siwgr	- <i>sugar</i>
sudd	- <i>juice</i>
Sweden	- <i>Sweden</i>
tal	- <i>tall</i>
talentog	- <i>talented</i>
talw	- <i>to pay</i>
tawel	- <i>quiet</i>
teisen (b)	- <i>cake</i>
tenau	- <i>slim, thin</i>
tew	- <i>fat</i>
tocyn(nau)	- <i>ticket(s)</i>
tost (describing)	- <i>ill / sick</i>
treiffl	- <i>trifle</i>
troed (b)	- <i>foot</i>
tywyll	- <i>dark</i>
Uruguay	- <i>Uruguay</i>
y llynedd	- <i>last year</i>
Yr Alban	- <i>Scotland</i>
Yr Almaen	- <i>Germany</i>